

§ 20 Anmälan om kontorsyttrande angående remiss av Välfrädsutredningens slutbetänkande Kvalitet i välfärden SOU 2017:38”

*Remiss från kommunstyrelsen, KFKS dnr 110-957/2017, för
yttrande senast den 9 augusti 2017*

Dnr 1.5-625/2017

Äldrenämndens beslut

Äldrenämnden godkänner anmälan om förvaltningens kontorsutlåtande som svar på remiss av Välfrädsutredningens slutbetänkande Kvalitet i välfärden SOU 2017:38.

Ärendet

Förvaltningen har redovisat ärendet i ett tjänsteutlåtande daterat 2017-08-08.

Kommunstyrelsen har till bl.a. äldrenämnden remitterat Välfrädsutredningens slutbetänkande Kvalitet i välfärden SOU 2017:38 för yttrande senast den 8 augusti 2017.

Utredningens beskriver de svårigheter som finns med att definiera alla aspekter av kvalitet i välfärden. Att formulera bra krav i upphandlingar och valfrihetssystem är komplicerat och ställer stora krav på upphandlande kommuner och landsting. Utredningen anser att Upphandlingsmyndigheten bör få ökade resurser för att stödja kommuner och landsting med bl.a. vägledning.

I utredningen formuleras ett antal utgångspunkter som bör vara vägledande för att utveckla kvaliteten i välfärden, bl.a. betonas huvudmännens ansvar för uppföljning av verksamheter som upphandlats.

För att öka huvudmännens insyn i de verksamheter som upphandlats föreslår utredningen att en bestämmelse om undantag från tystnadsplikten ska införas i patientsäkerhetslagen, socialtjänstlagen och lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade. Bestämmelsen ska innebära att privata utförare ska kunna lämna personuppgifter till den offentliga huvudmannen för bl.a. uppföljning och utvärdering.

Förvaltningens uppfattning är att det visserligen är en mycket komplex uppgift att mäta kvaliteten på välfärdstjänster men menar också att det är fullt möjligt. Äldreförvaltningen menar att oavsett regiform måste det finnas kvalitetskrav på verksamheterna och såväl verksamhets- som kvalitetsuppföljningar.

Äldreförvaltningen ser positivt på förslaget om undantag från tystnadsplikt för privata vårdgivare och enskilda verksamheter inom socialtjänsten. Det är också förvaltningens uppfattning att det är positivt om Upphandlingsmyndigheten får utökade resurser för att ytterligare utveckla myndighetens stöd och vägledning till landets kommuner och landsting.

Yrkanden

Ordföranden Torun Boucher (V), ledamoten Bo Hansson m.fl. (S), ledamoten Christopher Ödmann m.fl. (MP), vice ordföranden Sofia Modigh (KD), ledamoten Dennis Wedin m.fl. (M) och ledamoten Ann-Katrin Åslund (L) yrkar bifall till förvaltningens förslag till beslut med instämmande av ersättaryttranden från Erik Vallström (Fi) och Alfred Askeljung (C).

Vice ordföranden Sofia Modigh (KD), ledamoten Dennis Wedin m.fl. (M) och ledamoten Ann-Katrin Åslund (L) med instämmande av ersättaryttrande från Alfred Askeljung (C) anmäler ett gemensamt särskilt uttalande.

Beslutsgång

Ordföranden Torun Boucher (V) finner att det finns ett förslag till beslut och att nämnden beslöt utan omröstning enligt förvaltningens förslag.

Särskilt uttalande från (KD), (M) och (L) med instämmande av ersättaryttrande från (C):

”Vi välkomnar att detta betänkande, till skillnad från utredningens delbetänkande Ordning och reda i välfärden (SOU 2016:78), remitterats ut till Stockholms stad och därefter remitterats ut till berörda nämnder. Det är beklagligt att remisstiden är lagd över sommaren så att nämnderna med något undantag inte hinner svara. Så också Äldrenämnden.

Välfärdsutredningens slutbetänkande Kvalitet i välfärden (SOU 2017:38) bygger vidare på de utgångspunkter som presenterades i SOU 2016:78. Vi vidhåller vår skarpa kritik mot såväl de övergripande utgångspunkterna som förslagen i det betänkandet: Vi anser att utredningen bygger på en förlegad syn på företagande. Utredningens förslag om vinstbegränsning är illa genomtänkt, illa

konstruerat och skulle få konsekvenser som blir betydligt mer omfattande och negativa än vad utredningen själv påstår. Merparten av de privata alternativen i välfärden, såväl vinstdrivande som idéburna, skulle slås ut. Valfriheten skulle minska kraftigt. Det skulle bli svårare för barn, ungdomar, äldre och personer med funktionsnedsättning att hitta den utförare som bäst motsvarar ens behov och förväntningar. Nya idéer och arbetssätt skulle få svårare att utvecklas och spridas. Mer makt skulle flyttas från de enskilda medborgarna till politiker och tjänstemän. När det blir svårare att komma till rätta med dålig kvalitet genom att byta utförare kommer legitimiteten hos den universella välfärdsstaten att urholkas. Utredningens förslag om vinstbegränsning bör alltså överges helt och hållet.

Vad sedan gäller slutbetänkandet så vill vi först påpeka att betänkandet i betydande delar är överflödigt, eftersom det till stor del fokuserar på svårigheterna att styra för kvalitet i den privata välfärdssektorn. Skulle förslagen om vinstbegränsning i SOU 2016:78 bli verklighet skulle ju merparten av de privata aktörerna i välfärdssektorn försvinna. Med det sagt vill vi kommentera de övergripande tankegångarna i betänkandet.

Utredningen menar att kvalitet i välfärden handlar om *hur* någonting görs, inte *vad* som görs, och att det därför finns stora svårigheter i att mäta och definiera kvalitet. I detta är utredningens analys yttlig och otillräcklig. Utredningens ovilja att se potentialen i att tillämpa de många kvalitetsmått som redan finns idag kan enligt oss enbart bero på att det skulle medföra att utredningens tidigare förslag skulle falla. Kvalitet inom välfärden kräver visserligen tillämpningen av vitt skilda former av kunnande, såsom teoretiska kunskaper, praktiska förmågor och en empatisk förståelse för en annan människas situation. På så sätt är det möjligen att likna inte vid en exakt vetenskap eller en fri konst utan vid ett hantverk – ett hantverk med människan som sitt föremål.

Och det stämmer att det finns stor utvecklingspotential när det handlar om att utveckla statistik, bedömningsinstrument, undersökningsmekanismer och andra sätt att mäta och förbättra kvalitet i offentlig sektor. Men att det inte skulle gå att mäta kvalitet inom välfärden är en grov förenkling av verkligheten. Om ”kvalitet” blir ett mystiskt begrepp som inte är externt observerbart, blir varje form av systematiskt kvalitetsarbete meningslöst. De olika aktörerna inom välfärden – skolor, äldreboenden, vårdcentraler – som varje dag bedriver ett ambitiöst kvalitetsarbete och som märker resultaten i form av elever som får kunskap, äldre som får en värdig ålderdom, patienter som blir friska, skulle sannolikt inte hålla med.

Det är till exempel anmärkningsvärt att det i princip inte står någonting om hur innovation, nya arbetssätt eller ny teknik kan premieras i offentlig eller privat regi. Detta visar tydligt att

utredningen betraktar kvalitet som någonting oföränderligt och svårgreppbart.

Utredaren fokuserar sitt resonemang mycket på det mänskliga mötet, som tänks utgöra ett moment i välfärden där det är särskilt svårt att mäta kvalitet. Men även om det kanske i dagsläget är svårt att *kvantifiera* kvalitet i det mänskliga mötet, betyder det inte att det är omöjligt att *identifiera* och utveckla kvalitet, exempelvis genom observationsstudier och kollegialt lärande. Här finns det säkert en utvecklingspotential.

Utredningen tar också upp problem med att använda brukarundersökningar som kvalitetsmått. Detta påpekande saknar inte poänger. Välfärdssektorn ligger långt efter tjänster på den privata marknaden när det kommer till att ge brukaren kvalitetsinformation. Den genomsnittlige medborgaren har sannolikt bättre beslutsstöd när man väljer hotell än när man väljer äldreboende. Vi skulle vilja se att brukarundersökningar kunde göras mer kvalitativa genom att exempelvis kompletteras med beskrivande vittnesmål om upplevelsen av välfärden.

Utredningen menar att vinstbegränsningar är nödvändiga eftersom kvaliteten i privat sektor inte kan säkerställas genom alltför detaljerade kvalitetskrav. Istället krävs en mer tillitsbaserad styrning, vilket enligt utredningen underlättas av offentlig drift. Vi vill för det första upprepa att i ett välfungerande valfrihetssystem så är ett skäligt mått av vinst ett tecken på en attraktiv verksamhet med god kvalitet, inte tvärtom. Vi menar dessutom att utredningen underskattar möjligheterna att ställa högre kvalitetskrav i upphandlingar. Det kanske inte går att detaljreglera exakt hur ett bra möte med en brukare ska gå till, men det går att ställa krav på att verksamheten ska ge de anställda möjligheterna att utvecklas och lära sig möta brukaren bättre.

En mer tillitsbaserad styrning av professionen står inte i konflikt med möjligheter till privata alternativ. Privata alternativ, oavsett om de delar ut vinst till sina ägare eller inte, drivs normalt sett av en vilja att leverera verksamhet av god kvalitet och i enlighet med professionella normer. Deras anställda bedriver sin verksamhet med samma mål och samma normer som sina kollegor i offentlig anställning. Att det finns enstaka utförare som inte sköter sig motbevisar inte detta.

Sammanfattningsvis står Välfärdsutredningens slutbetänkande för en syn på kvalitet som hotar att omintetgöra utvecklingen mot bättre kvalitet i välfärdssektorn. Skulle utredningens utgångspunkter visa vägen skulle kvaliteten i välfärden gå bakåt, inte framåt.

På samma sätt som delbetänkandet sätter slutbetänkandet också ohållbara likhetstecken mellan offentlig drift och god kvalitet, och mellan privat drift och snöd vinstjakt.

Vi lämnar övriga delar av utredningen utan kommentar.”

§ 21 Anmälan om kontorsyttrande angående remiss av delbetänkandet ”God och nära vård – En gemensam färdplan och målbild SOU 2017:53”

Remiss från kommunstyrelsen, KFKS dnr 110-1064/2017, för yttrande senast den 25 augusti 2017

Dnr 1.5-730/2017

Äldrenämndens beslut

Äldrenämnden godkänner anmälan om förvaltningens kontorsutlåtande som svar på remiss av delbetänkandet ”God och nära vård – En gemensam färdplan och målbild SOU 2017:53”.

Ärendet

Äldreförvaltningen har redovisat ärendet i ett gemensamt med stadsledningskontoret tjänsteutlåtande daterat 2017-08-14.

Kommunstyrelsen har till stadsledningskontoret och äldrenämnden remitterat delbetänkandet ”God och nära vård – En gemensam färdplan och målbild SOU 2017:53” för yttrande senast den 25 augusti 2017.

Socialdepartementet föreslår i delbetänkandet ”God och nära vård – En gemensam färdplan och målbild” bl.a. att tre nya principer ska styra hälso- och sjukvården: att vården ska vara lätt tillgänglig för kontakt och besök, att den ska organiseras nära befolkningen och vården ska ges som öppenvård i första hand.

Stadsledningskontoret och äldreförvaltningen ställer sig i ett gemensamt kontorsutlåtande positiva till delbetänkandet och bedömer att förslagen kan ge stöd i stadens arbete för att nå visionen om *Ett Stockholm för alla* och verksamhetsmål 1.7 *Alla äldre har en trygg ålderdom och får en äldreomsorg av god kvalitet*. I likhet med Socialdepartementet anser stadsledningskontoret och äldreförvaltningen att hälso- och sjukvårdens struktur måste förändras för att kunna möta framtidens utmaningar. Detta kräver ett strategiskt och målmedvetet arbete som utgår från allmänhetens och patienternas behov.

Stadsledningskontoret och äldreförvaltningen lyfter också fram att en viktig förutsättning för detta utvecklingsarbete är att tydliggöra